

Maatalouden ja ruokaturvan kehityspoliittinen linjaus

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

Sisältö

Esipuhe	3
Johdanto	4
2 Maatalouden ja ruokaturvan kehityshaasteet	5
2.1 Maatalouden globaalit haasteet	5
2.2 Ruokaturva – useiden politiikkalohkojen tulos	6
3 Maatalous- ja ruokaturvayhteistyön painopisteet ja instrumentit	7
3.1 Suomen painopisteet	7
3.1.1 Ruuan riittävyys	8
3.1.2 Ruuan laatu ja turvallisuus	9
3.1.3 Köyhien ruuansaanntimahdollisuudet ja kriisitilanteet	10
3.1.4 Pienviljelijät ja naiset	11
3.1.5 Ruuan luonnontaloudellisesti kestävä tuotanto	12
3.2 Yhteistyömaat ja organisaatiot	13

Ruokaturvasta on tullut yksi kansainvälisen kehityspolitiikan keskeisimmistä kysymyksistä. Vuosikymmeniä jatkunut investointien puute maatalouden kehittämiseen, maaperän köyhtyminen, ilmastonmuutos ja väestönkasvu ovat osaltaan vaikuttaneet nälästä kärsivien ihmisten määrän kasvuun. Ruokakriisi herätti vihdoin kansainvälisen yhteisön huomaamaan ruokaturvaan vaikuttavien tekijöiden monimutkaisen yhtälön. YK:n Vuosituhattulistuksessa asetettua päämäärää – nälästä ja aliravitsemuksesta kärsivien osuuden puolittaminen vuoteen 2015 mennessä – ei saavuteta, ellei globaalista ruokaturvasta huolehdita kestävällä tavalla.

Jokaisen valtion kansallinen velvollisuus – niin teollisuus- kuin kehitysmaidenkin – on huolehtia oman maan ruokaturvasta. Kehitysmaat eivät kuitenkaan pysty yksin takaamaan kansalleen ruokaturvaa, vaan ne tarvitsevat kehittyneiden maiden tukea maatalouden kehittämiseen. Roomassa vuonna 2009 pidetyssä ruokaturvahuippukokouksessa luotiin vahva yhteisymmärrys maailman ruokaturvan parantamiseksi. Kansallisen kehityspoliittisen maatalouden ja ruokaturvan linjauksen laatiminen uudessa kansainvälisessä tilanteessa on välttämätöntä.

Suomi kehittää kehitysmaissa maataloustuotantoa, joka parantaa niiden omaa ruokaturvaa. Kullakin maalla on ensisijainen vastuu oman väestönsä elintarvikehuollosta. Kunkin maan omaa kysyntää palveleva

tuotanto on asetettava vientituotannon edelle. Kehitysmaiden vienti on pyrittävä suuntaamaan ennen muuta muiden kehitysmaiden kasvaville markkinoille.

Kansainvälisesti ja kansallisesti ruokaturvan parantaminen edellyttää politiikkojen johdonmukaisuutta. Kauppa- ja kehityspolitiikan keinojen nykyistä tehokkaammalla yhdistämisellä autetaan kehitysmaita saavuttamaan kestävä ruokaturva ja samalla luodaan edellytyksiä muiden sektorien kehitykselle. Paikallisten markkinoiden ja lähiruoan merkitystä on painotettava myös kehitysmaissa.

Maatalouden ja ruokaturvan ongelmia on lähestyttävä kokonaisvaltaisesti. Pellolta pöytään -ketjun eri ongelmakohtiin tulee puuttua tehokkaasti, jotta pienviljelijöiden tuotteet saavuttaisivat markkinat. Tämä linjaus määrittää ne toiminta-alueet, joissa Suomen osaamisella ja voimavaroilla saadaan kestäviä tuloksia kehitysmaiden ruokaturvan parantamisessa ja maatalouden kehittämässä. Keskitymme aiheisiin, joissa suomalainen lisäarvo ja kehitysmaiden tarpeet parhaiten kohtaavat. Tämän linjauksen myötä vahvistetaan entisestään Suomen panostusta maatalouteen ja ruokaturvaan kehitysyhteistyössä.

Tämän linjauksen myötä Suomi kykenee entistä tuloksellisempaan yhteistyöhön maatalouden ja ruokaturvan saralla kehitysmaiden kanssa.

Syyskuussa 2010

Paavo Väyrynen

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri

Maatalouden ja ruokaturvan kehityspoliittisen linjauksen perustana on Suomen kehityspoliittinen ohjelma ”Kohti oikeudenmukaista ja kestävää ihmiskuntapolitiikkaa” vuodelta 2007. EU:n linjaus kehitysmaiden ruokaturva- haasteiden ratkaisemiseksi on huomioitu linjausta valmisteltaessa. Tämä linjaus täydentää kehityspoliittisia metsä- ja ympäristölinjauksia sekä Suomen kansainvälistä vesialan strategiaa ja humanitaarisen avun linjausta. Tämän linjauksen edeltäjä, Maaseutukehityksen linjaus vuodelta 2004, antoi Suomen kehitysyhteistyön laajan maaseutukehityksen suuntaviivat.

YK:n Vuosituhattulistuksessa asetettiin tavoitteeksi nälästä ja aliravitsemuksesta kärsivien osuuden puolittaminen vuoteen 2015 mennessä. Maapallon väestön lukumäärän arvioidaan kasvavan 9 miljardiin vuoteen 2050 mennessä. Riittämätön ravinto eli heikko ruokaturva on köyhyyden keskeinen ulottuvuus, jota väestönkasvu pahentaa. Kehitysmaiden väestöstä lähes puolet, noin 2,5 miljardia, elää maaseudulla ja saa toimeentulonsa joko

suoraan tai välillisesti maataloudesta. Yli kaksi kolmasosaa äärimmäisessä köyhyydessä elävistä on maaseudun ihmisiä. Kehitysmaiden nopean kaupungistumisen seurauksena köyhyys ja aliravitsemus ovat kasvava ongelma myös urbaaneilla alueilla.

Ruokaturvan ja maatalouden kysymykset ovat nousseet vahvasti kansainvälisen kehityspoliittikan agendalle. Oikeus ruokaan on osa oikeutta ihmisarvoiseen elämään. Vuoden 2007 kehityspoliittisen linjauksen mukaisesti Suomi työskentelee jo nyt ruokaturvan edistämiseksi kehitysmaissa parantamalla maatalouden tuottavuutta, vahvistamalla maatalouden arvoketjua ja lisäämällä maaseudun elinvoimaisuutta. Käsillä olevassa linjauksessa on uusina asioina entistä vahvempi keskittyminen kokonaisvaltaisesti pellolta pöytään -ketjun kehittämiseen, uudet yhteistyömuodot, ilmastonmuutoksen huomioiminen sekä avunantajien koordinoinnin korostaminen. Ruuan laatuun, ravintoarvoon ja turvallisuuteen, liittyvien näkökohtien tuominen mukaan ruokaturvan kehittämiseen on EU:n ja muiden kansainvälisten linjausten mukaista.

Linjauksessa keskitytään maaseutukehityksen maataloutta ja ruokaturvaa koskevaan osaan. Maaseudun kehittäminen kokonaisuutena on kuitenkin tärkeää, jotta maaseutu säilyisi hyvänä elin- ja toimintaympäristönä. Maaseudun ja kaupunkien sujuva vuorovaikutus, jota edistävät toimivat maaseutu- ja kaupunkiyhteisöt, on edellytys ruokaturvan kehitykselle kaupunkialueilla.

Ruokaturva koostuu yhtäältä ruuan saatavuudesta ja toisaalta ihmisten kyvystä hankkia ruokaa käyttöönsä. Ruokaturvaan kuuluu myös ruuan laatu, sen saannin jatkuvuus ja tasaisuus sekä jakautuminen eri väestöryhmien ja alueiden kesken ja myös kotitalouksien sisällä. Tämä linjaus kohdistuu erityisesti ruuan saatavuuden ja laadun parantamiseen.

Maatalouden ja ruokaturvan kehityshaasteet

2.1 Maatalouden globaalit haasteet

Maatalouden maailmanlaajuisena haasteena on tuottaa taloudellisesti kannattavasti sekä luonnontaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestäväällä tavalla ruokaa, rehua ja kuitua kasvavan väestön lisääntyviä tarpeita varten. Mitä köyhempi maa, alue ja perhe, sitä varmemmin vastuu ruuan tuottamisesta ja valmistamisesta perheen tarpeisiin lankeaa naisille ja tytöille, jotka kuitenkin liian usein saavat itse kohtuuttoman vähäisen osan perheen kuluttamasta ruoasta.

Ruuantuotannon kasvu on kyettävä saamaan aikaan viljelyalaa olennaisesti lisäämättä. Viljelyä ei tule laajentaa alueille, jotka ovat jo muussa kestävässä käytössä kuten metsinä. Tärkeintä on tuottavuuden parantaminen olemassa olevilla viljelyalueilla. Maatalouden lisäksi on huomioitava kalaja metsätalouden, erityisesti peltometsäviljelyn, merkitys ruokaturvalle. Lisäksi muiden hyödykkeiden, esim. rehun ja bioenergian tuotanto edistää viljelijöiden toimeentuloa ja sitä kautta ruokaturvaa. Ilmastonmuutos vaikeuttaa tuottavuuden kasvua jo ennestäänkin vaikeilla viljelyalueilla. Myös maanomistus- ja hallintasuhteet sekä niistä syntyvät kannustimet vaikuttavat huomattavasti ruuantuotannon tehokkuuteen. Ravinnon kysynnän jatkuva kasvu ja tuotannon kytkeytyminen energiasektorin muutoksiin ovat todennäköisesti johtamassa maataloustuotteiden kansainvälisten hintojen nousuun ja hintavaihtelujen lisääntymiseen.

Maataloustuotannon lisääminen vaatii teknisen kehittämisen lisäksi myös mm. koulutukseen ja terveyteen liittyvien haasteiden, esimerkiksi malarian, tuberkuloosin ja HIV/AIDSin hallitsemista. Nämä vaikuttavat tuhoisasti maatalouteen työvoiman, tiedon ja varallisuuden menetyksinä.

Maataloustuotannossa ei ole kyse vain riittävän tarjonnan ylläpitämisestä. Monessa kehitysmaassa maataloudella on keskeinen rooli taloudellisen kasvun moottorina ja köyhyyden vähentäjänä. Muidenkin elinkeinojen työllisyys ja toimeentulo – niin maaseudulla kuin kaupungeissa – kytkeytyy usein maatalouden menestykseen. Elinvoimainen maataloussektori toimii myös taloudellista kehitystä ja työllisyyttä ylläpitävänä turvaverkkona.

Ilmastonmuutos – uusia haasteita maataloudelle ja ruokaturvalle

Ilmastonmuutos vaikeuttaa ruokaturvan ja maatalouden tavoitteiden saavuttamista. Erityinen uhka on kuivuuden paheneminen maapallon keskivivöhykkeillä sekä veden nousu rannikkojen viljelyalueilla. Viljelyyn tarvittavan veden puutteen ennustetaan pahenevan alueilla, joilla ruokaturvan ongelmat ovat pahimmat jo nyt. Tulevaisuuden viljelyjärjestelmien on sopeuduttava ilmastonmuutokseen ja vähennettävä kasvihuonepäästöjen kokonaismäärää sitomalla hiiltä maaperään ja kasvillisuuteen hyvien viljelykäytäntöjen avulla. Saatavissa olevaa vettä on käytettävä tehokkaammin esimerkiksi kastelujärjestelmiä kehittämällä.

Naiset ovat usein vastuussa maataloustuotannosta ja siten tarvitsevat tietoa ja resursseja ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta sekä toisaalta heidän tietotaitonsa tulee hyödyntää ilmasto-toimia suunniteltaessa.

2.2 Ruokaturva – useiden politiikkalohkojen tulos

Maataloutta ja ruokaturvaa parannettaessa keskeisintä on varmistaa kehityspoliittinen johdonmukaisuus eri politiikkalohkojen ja välineiden välillä. Kehityspoliittikan lisäksi maatalouteen ja ruokaturvaan vaikuttavat kauppa-, maatalous-, energia-, turvallisuus-, ympäristö-, työvoima-, sosiaali- ja talouspolitiikkaa sekä luonnonvarojen hallintapolitiikka.

Kauppapoliittisin keinoin voidaan vaikuttaa kehitysmaiden maatalouteen ja ruokaturvaan. Maatalous- ja vientituet, tuonti- ja vientirajoitukset, erilaiset kiintiöt, suosituimmuusjärjestelmät ja kauppasopimukset vaikuttavat osaltaan ruuan hintaan, kansainvälisiin ja paikallisiin markkinoihin, maatalouden kannattavuuteen sekä halukkuuteen investoida maatalouteen.

Talous- ja sosiaalipoliittikan yhtenä keskeisenä tehtävänä on varmistaa, että oikeus ruokaan toteutuu jokaisen ihmisen

elämässä. Panostukset kestävien ja kehoellisten työpaikkojen luomiseen, työvoiman laadun ja työnvälityksen kehittämiseen, tulojaon tasaamiseen sekä sosiaaliturvan vahvistamiseen ovat tärkeitä toimia myös ruokaturvan kannalta. Maatalouspolitiikalla on huomattavat mahdollisuudet edistää sekä terveydellisiä että maataloudellisia tavoitteita. Maaseutupoliittikalla puolestaan vahvistetaan paikallisyhteisöjen toimivuutta ja samalla työhön ja työvoimaan liittyviä tekijöitä. Ruokaturvan ylläpitäminen on myös strateginen turvallisuustekijä. Haurassa valtioissa ruokaturvakysymykset ovat kriittisessä asemassa yhteiskunnallisen vakauden kannalta.

Suomi:

- edistää kehityspoliittista johdonmukaisuutta yhteistyössä eri politiikkalohkoista vastaavien ministeriöiden kanssa
- pienentää kauppapolitiikan haitallisia vaikutuksia kehitysmaihin eri politiikkalohkoilla

Maatalous- ja ruokaturvayhteistyön painopisteet ja instrumentit

3.1 Suomen painopisteet

Suomen tukema kahdenvälinen maatalouden ja ruokaturvan kehitysyhteistyö perustuu **yhteistyömaiden omiin kehityssuunnitelmiin**. Maatalouden ja ruokaturvan suotuisalle kehitykselle luovat perustan yhteistyömaiden politiikkalinjaukset ja -strategiat, niiden toteuttamiseen tarvittavat instituutiot sekä politiikkavaikutusten seuranta. Suomi osallistuu yhdessä muiden avunantajien kanssa sektori-kohtaisten politiikkojen sisällön kehittämiseen ja seurantaan. Yhteistyökohteisiin sitoudutaan pitkäaikaisesti, jotta sektorin kehityshaasteisiin voidaan vastata ja avun ennakoitavuutta parantaa. Toimivalla **arvioinnilla ja seurannalla** varmistetaan avun tuloksellisuus ja kohdistuminen tavoitteisiin.

Suomi edistää kehitysmaiden maataloutta ja ruokaturvaa toisiaan täydentävien instrumenttien kautta yhdessä vastaanottajamaan hallituksen ja muiden avunantajien kanssa. Instrumentin valinnassa tärkeintä on tarkoituksenmukaisuus: välineen tulee vastata tarpeeseen ja johtaa tavoitteiden toteutumiseen. Jatkossa **yhteistyö, työnjako sekä tiedon ja kokemusten vaihto** eri toimijoiden kesken korostuvat entisestään.

Sektori- ja monenkeskisessä yhteistyössä painotetaan maatalous- ja ruokaturvasektorin järjestöjen ja rahoituslaitosten koordinaatiota ja yhteistyötä sekä läpileikkaavien teemojen huomioimista toiminnassa. Erityisesti tuetaan Maailman ruokaturvakomitean roolia globaalin ruokaturvayhteistyön koordinaatiossa. Lisäksi sektori- ja monenkeskisellä yhteistyöllä täydennetään kahdenvälistä yhteistyötä erityisesti alueilla ja aiheissa, joissa Suomella ei ole voimavaroja tai joissa yksittäisen avunantajan vaikutusmahdollisuudet ovat pienet.

Suomalaiset **kansalaisjärjestöt** tukevat kehitysmaiden kumppanijärjestöjään niiden

toiminnassa ja niiden toiminnallista kapasiteettia kehittämällä. Useat maaseudun kehittämishankkeet pyrkivät muun toiminnan ohella lisäämään väestön ruokaturvaa. Kansalaisjärjestöjen toiminnalla on merkitystä juuri kaikkein heikoimmassa asemassa elävien ihmisryhmien ruokaturvan ja heidän maataloudesta saatavan toimeentulonsa kehittämässä.

Maatalouden ja ruokaturvan kehittämisessä voidaan toteuttaa myös **uusia yhteistyön muotoja ja kumppanuuksia**. Tällaisia ovat mm. etelä-etelä-yhteistyön vahvistaminen, kauppaa tukeva kehitysyhteistyö, institutionaalinen yhteistyö, transatlanttinen kestävä kehityksen kumppanuus (EU:n ja USA:n tiivistetty kehityspoliittinen dialogi, jonka puitteissa ruokaturva on identifioitu yhdeksi yhteistyöalueeksi), sektorirajat ylittävä yhteistyö helposti haavoittuvien ihmisten perusturvan rakentamiseksi, erilaiset kolmikantajärjestelyt ja alueellinen yhteistyö. Tutkimusyhteistyö on yksi keskeinen tekijä useissa instrumenteissa.

Suomen maatalousalan ja ruokaturvan kehityspoliitiikan tavoitteena on erityisesti köyhien maiden **pienviljelijöiden** tuotannon ja toimeentulon edellytysten parantaminen. Paikalliset ihmiset osallistetaan hankkeiden suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan omistajuuden varmistamiseksi. Kestäviä vaihtoehtoja ja toimintatapoja tarvitaan erityisesti vastaamaan ilmastonmuutoksen köyhien maiden maataloudelle aiheuttamiin haasteisiin.

Hyvä, tehokas, vastuullinen ja läpinäkyvä hallinto maataloussektorille kohdistuvien varojen käytössä on tavoitteena kaikessa maataloussektorin yhteistyössä. Sektorin eri toimijoiden mahdollisuutta osallistua maatalouspolitiikan suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan on vahvistettava. Korruption vastainen toiminta tulee myös sisällyttää maataloutta ja ruokaturvaa koskevaan yhteistyöhön.

Suomi osallistuu työhön eri välineiden avulla siellä, missä maiden tarpeet ja suomalaiset voimavarat ja lisäarvo parhaiten kohtaavat. Suomalaisen ruokaketjun toimijoilla ja suomalaisilla kehitysmaiden viljelyjärjestelmien sekä maataloutta ja ruokaturvaa edistävän yhteiskuntapolitiikan asiantuntijoilla on kehitysmaihin soveltuva osaamista.

Suomi:

- *tukee maataloustuotantoa, joka edistää kehitysmaiden oman ruokaturvan saavuttamista*
- *jatkaa maatalouteen ja ruokaturvaan ohjattavan kehitysyhteistyörahoituksen hallittua lisäämistä. Suomi on lisännyt maatalouteen kohdistuvaa kehitysyhteistyörahoitusta selkeästi jo vuodesta 2007 lähtien. Suomen kahdenvälinen tuki maataloussektorille on noussut noin kuudesta miljoonasta eurosta 34 miljoonaan euroon vuosina 2006–2009. Maataloussektorin osuus kahdenvälisestä kehitysyhteistyörahoituksesta on noussut vajaasta kahdesta yli kuuteen prosenttiin samana aikana.*
- *kartoittaa suomalaisen lisäarvon aktivoimiseksi potentiaalisen suomalaisen asiantuntemuksen ja ohjaa sen soveltuvien osin kehitysyhteistyön käyttöön. Nuorten asiantuntijoiden pääsyä monenvälisiin järjestöihin ja kahdenvälisiin projekteihin edistetään.*

3.1.1 Ruuan riittävyys

Lähtökohtana maataloustuotannon kehittämiseksi tulee olla koko **pellolta pöytään -arvoketjun** kehittäminen, jotta tuotteet saadaan niitä tarvitsevien ulottuville. Puuttuva tai heikko **infrastruktuuri** rajoittaa maataloustuotteiden paikallisten, kansallisten ja alueellisten markkinoiden kehittymistä. **Rahoituksen saaminen** on

maataloustuotannon ja maaseudun elinkeinojen kehittämisen suurimpia pullonkauloja. Maatalous ei voi toimia ilman yhteyttä tuotantopanoksen-, rahoitus- ja tuotemerkkinoiniin, joten tarvitaan välineitä kaikkien ruokaketjun portaiden kanssa toimimiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset **julkisten ja yksityisten toimijoiden kumppanuudet**.

Kehitysmaiden **maatalous- ja ruokaturvatutkimukseen** tehdyt investoinnit maksavat itsensä moninkertaisesti takaisin lisääntyneenä ruuantuotantona. Tutkimustiedon hyödyntäminen käytännön työssä edellyttää toimivia **innovaatio- ja neuvontajärjestelmiä**. Kumppanimaiden neuvonta-, tilasto- ja muut tuki-instituutit ovat avainasemassa tutkimustulosten käytäntöön soveltamisessa. Koko tuotantosektorin kehittämiseen tarvitaan **koulutuksen tehostamista** niin yliopistotasolla, ammatillisessa opetuksessa kuin käytännön viljelyssä. Erityisen tärkeää on varmistaa naisten ja tyttöjen pääsy koulutuksen sekä kotitalous- ja maatalousneuvonnan piiriin.

Ruokaturvan kestävä edistäminen edellyttää sekä kotimaista ruuantuotantoa että kauppaa. Ruuan saatavuuden takaaminen on ensisijaisesti kansallinen velvollisuus ja liiallinen riippuvuus tuonnista on ruokaturvan kannalta riski. **Paikallisen, alueellisen ja kansainvälisen** kaupan antamat mahdollisuudet on kyettävä hyödyntämään, jotta ruokaturvan turvaamisessa onnistuttaisiin maailmanlaajuisesti. Kansainvälinen kauppa mahdollistaa resurssien tehokkaan hyödyntämisen ja antaa kehitysmaiden kilpailukykyisille tuottajille mahdollisuuden hyötyä sekä teollisuusmaiden että muiden kehitysmaiden markkinoista. Kehittynyt kauppajärjestelmä edistää ruoan tasaista saatavuutta ja vakaata hintatasoa. Kaupankäynnin esteitä onkin poistettava niin kehitysmaiden sisällä kuin alueellisesti ja globaalisti.

ICT maataloussektorin kehittäjänä

Tieto- ja viestintäteknologialla (ICT), johon kuuluvat niin internet kuin perinteiset telekommunikaation välineet, on mahdollista kehittää ja vahvistaa maataloussektoria, lisätä pienviljelijöiden tuloja ja siten vähentää köyhyyttä. ICT voi olla keskeinen apukeino uusien markkinoiden löytämisessä, satotietojen keräämisessä, sektorin toimijoiden osaamisen kehittämisessä tai tuotteiden markkinoinnissa. Viljelijän on myös mahdollista ICT:n avulla hankkia tietoja myynti- ja ostohinnoista sekä apua tuotannollisiin kysymyksiin. ICT-hankkeiden on havaittu lisäävän maataloustuotannon tehokkuutta ja kestävyyttä.

Maanhallinta-, omistus- ja -käyttökysymykset ovat usein merkittäviä ongelmia, erityisesti naisten kohdalla. Ongelmat eivät poistu pelkillä teknisillä ratkaisuilla vaan siihen vaaditaan mm. tasa-arvosuuntautunutta lainsäädäntöä, poliittikkalinjauksia, asennemuutosta sekä hyvää ja läpinäkyvää hallintoa. Nopeasti kehittyvien talouksien ja niiden yritysten into hankkia maata kehitysmaista heijastaa ruuan ja luonnonvarojen hintojen vaihtelun aiheuttamaa levottomuutta. On tärkeää luoda yhteinen hyvien käytäntöjen ohjeisto maanvuokraustoiminnalle kehitysmaissa. Maahan liittyvien oikeuksien rinnalle on noussut myös **kysymys vesivaroista** ja oikeudesta niiden käyttöön.

Suomi osallistuu maatalouden tuottavuuden nostamiseen:

- *koko ruokaketjun toimintaa vahvistamalla.*
- *tutkimusta, koulutusta ja neuvontaa edistämällä tukemalla kansainvälistä maataloustutkimusverkostoa (CGIAR), kansallisia tutkimuslaitoksia sekä instituutioiden välistä yhteistyötä.*

- *maankäyttöön ja -omistukseen liittyvän yhteistyön kautta läheisessä yhteistyössä monenvälisten toimijoiden ja muiden avunantajien kanssa.*

3.1.2 Ruuan laatu ja turvallisuus

Ruuan ravitsemuksellinen laatu vaikuttaa kalorimäärän lisäksi aliravitsemuksen vakavuuteen. Pulaa on usein hyvälaatuisesta valkuaisesta, välttämättömistä vitamiineista sekä kivennäis- ja hivenaineista. Kehitysmaiden **naisten ja lasten ravitsemusta** on erityisesti tuettava, sillä sikiökauden ja varhaislapsuuden aliravitsemus johtaa elinikäisiin vaurioihin.

Keskeinen laadun osatekijä on **ruuan turvallisuus**, joka käsittää niin hygieenisen

laadun kuin erilaiset jäämät ja vierasaineet. Pilaantunut ruoka ja likainen kastelu- ja juomavesi ovat edelleen suurimpia taudinaiheuttajia kehitysmaissa. Elintarvikkeisiin liittyvät laatu- ja turvallisuusongelmat ovat usein myös kaupan esteenä niin kehitysmaiden keskinäisessä kuin teollisuus- ja kehitysmaiden välisessä kaupassa.

Varastointi on usein ongelma sekä ruuan määrän että laadun kannalta. FAO arvioi pakkaus-, kuljetus- ja varastotappioiden vievän tuotteesta ja olosuhteista riippuen 15–50 prosenttia sadon määrästä. Varastot

mahdollistavat joustavuuden lisääntymisen tuotteiden myyntiajankohdalle, ja niiden merkitys tulee tulevaisuudessa korostumaan satovaihtelujen aiheuttaman puskuritarpeen kasvaessa.

Suomi osallistuu ruuan laadun ja turvallisuuden parantamiseen vahvistamalla:

- ravitsemus- ja terveysneuvontaa
- elintarviketurvallisuuteen liittyvää työtä sekä maatasolla että kansainvälisissä järjestöissä
- pienimuotoisen varastoinnin kehittämistä lähellä ruokaketjun alkutuottajia, esimerkiksi kyläyhteisöjen tai viljelijäryhmien lähivarastojen suunnittelua, rakentamista sekä hallinnan kehittämistä.

3.1.3 Köyhien ruuansäänti-mahdollisuudet ja kriisitilanteet

Ruokaturvan yksi osa on **ihmisten kyky hankkia ruokaa käyttöönsä**. Ruuan hinta ja ostovoiman kehitys ovat ensiarvoisen tärkeitä tekijöitä maissa, joissa 60–80 prosenttia ihmisten käytettävissä olevista tuloista kuluu ruokaan. Tuotannon kasvun myötä myös pienviljelijöiden ruokaturva paranee, kun ruokaa riittää paremmin omaan kulutukseen ja myös myyntiin. Tärkeää on myös huolehtia ruuan ja tulojen nykyistä tasaisemmasta jakautumisesta.

Maaseudun ja myös kaupunkien **elinkeinojen monipuolinen kehittäminen** vähentää ruokaturvattomuutta lisäämällä kotitalouksien tuloja ja ostovoimaa. Tähän tarvitaan koulutusta sekä infrastruktuurin, markkinoiden, yritystoiminnan ja rahoituspalvelujen kehittämistä. Hinta- ja satovaihtelujen varalle tarvitaan uudenlaisia sosiaalisia turvaverkkoja ja **riskinhallintajärjestelyjä**. Varhaisen varoituksen mekanismi sekä ruokaturvaongelmien

ennakointi ja niiden torjunta tarpeeksi monipuolisten ja kestävien viljelyjärjestelmien kautta ovat myös osa riskinhallintaa

Konfliktien ja luonnonkatastrofien aiheuttaminen humanitaaristen kriisien aikana ruoka-apu on usein ainoa keino turvata ihmisten riittävä ruuan saanti. Avulla vähennetään myös kotitalouksien tarvetta turvautua kriisin aikana vahingollisiin selviämistrategioihin, esimerkiksi tuotantovälineiden ja kotieläinten myyntiin. Hätäpuelintarvikkeet ostetaan mahdollisuuksien mukaan paikallisesti tai alueellisesti. Avun toteutuksessa vältetään paikallisen tuotannon ja markkinoiden vääristämistä. Suomi soveltaa ns. jatkumo-lähestymistapaa, jolla tarkoitetaan humanitaarisen avun, jälleenrakennuksen ja kehitysyhteistyön toisiaan tukevaa yhteensovittamista. Humanitaarinen ruoka-apu ei ole oikea keino kroonisen ruoka-turvattomuuden hoitoon. Joissakin tapauksissa on perusteltua antaa kehitysluonteista ruoka-apua, esimerkiksi koulu-ruokailun, HIV/AIDS potilaille suunnatun ruoka-avun muodossa ja äiti-lapsi-ohjelmien kautta.

Suomi parantaa ruuansaanintamahdollisuuksia:

- *kehittämällä maaseudun elinkeinoja ja koko maaseutua monipuolisesti yhteistyössä hallituksen ja muiden avunantajien kanssa esimerkiksi sektoritukiohjelmien kautta.*
- *tukemalla humanitaarisen ruoka-avun uudistusprosessia, jonka keskeisiä elementtejä ovat tarve-arvioinnit, koordinaation parantaminen sekä paikallinen ja alueellinen hätäpuelintarvikkeiden ostaminen.*
- *sisällyttämällä katastrofivalmiuden maaseutukehityssuunnitelmiin ja varhaisen varoituksen mekanismien vahvistamiseen*

3.1.4 Pienviljelijät ja naiset

Ruokaturvan edistämässä keskeisellä sijalla on maataloustuotannon tehostaminen. Se edellyttää myös kehitysmaissa maatalouden rakenteiden kehittämistä. Suurin osa kehitysmaiden ruuantuotannosta on edelleen pienviljelijöiden varassa, joten Suomi kohdistaa jatkossakin tukensa ensisijaisesti heidän auttamiseensa. Erityishuomiota kohdistetaan **naisviljelijöihin** ja heidän asemansa parantamiseen, sillä naiset ovat useimmiten vastuussa perheen ruuantuotannosta, mutta heiltä puuttuu tuotantoon ja sen kehittämiseen tarvittavia panoksia.

Pienviljelijöiden **ammattillinen ja taloudellinen järjestäytyminen** vahvistaa heidän asemaansa ja neuvotteluvoimaansa kaupan, jalostuksen ja maatalouspolitiikkaan osallistumisen suhteen. Yhteistoiminta tarjoaa mahdollisuuksia kustannustehokkaisiin järjestelyihin tuotantoketjun eri vaiheissa. Viljelijäjärjestöt ja paikallista kehitystyötä tekevät järjestöt ovat keskeisessä asemassa siirryttäessä omavaraisviljelystä markkinoille suuntautuvaan viljelyyn. Keskeinen tekijä pienviljelijöiden aseman vahvistamisessa on markkina- ja hintatiedon saanti myös heidän käyttöönsä. Tässä uudella kommunikaatioteknologialla on tärkeä rooli.

Suomi edistää:

- *viljelijöiden ammatillista ja taloudellista järjestäytymistä ohjaamalla tukeva tuottajajärjestöjen ja osuuskuntien kehittämiseen sekä niiden organisoimaan yhteistyöhön.*
- *sukupuolten välistä tasa-arvoa ja erityisesti naisten parempia mahdollisuuksia maatalouden ja ruokaturvan aloilla*
- *informaatio- ja kommunikaatioteknologian hyödyntämistä uusien maataloutta ja ruokaturvaa tukevien järjestelmien kehittämisessä ja käyttöönotossa.*

3.1.5 Ruuan luonnontaloudellisesti kestävä tuotanto

Ympäristökysymykset ovat olennainen osa Suomen tukemaa maatalouden ja ruokaturvan kehitysyhteistyötä. Ruuantuotannon tulevaisuus riippuu ympäristön tilasta samalla, kun tuotanto itse vaikuttaa ympäristön muutoksiin. **Ilmastonmuutoksen** hillintä ja siihen sopeutuminen, luonnon monimuotoisuuden ylläpito sekä vesivarojen hallinta ovat haasteita, johon kestävällä maataloustuotannolla voidaan vastata.

Maanviljely ja kotieläintalous tuottavat kasvihuonekaasuja, mutta oikein hoidettuna kasvinviljely sitoo hiiltä maaperään ja kotieläintalouden päästöjä on mahdollista ja niitä tulee vähentää. Parantamalla maatalouden tuottavuutta ja säilyttämällä puut viljelyjärjestelmien tuotannollisena osana hidastetaan metsäkatoa ja parannetaan luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Energian saatavuudella ja **energiatehokkuudella** on merkittävä rooli tuottavuuden parantamisessa ruuantuotannossa, varastoinnissa ja jakelussa. Uusiutuvan energian

kasvava käyttö ja erityisesti **bioenergia** ja **-polttoaineet** voivat tuoda uusia mahdollisuuksia kehitysmaidenkin maaseudulle, jos ne eivät kilpaile ruuantuotannon kanssa samasta maasta, työvoimasta, vedestä ja muista tuotantoresursseista. Bioenergian ja -polttoaineen tuotannon tulee olla ympäristöllisesti kestävällä pohjalla.

Suomi tukee:

- *ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista siihen, maatalouden vesikysymysten hallintaa, peltometsäviljelyä sekä hyvien maatalouskäytäntöjen käyttöönottoa.*
- *kansallisten suunnitelmien valmistelua sopeutumisesta ilmastonmuutokseen ja sen hillinnästä sekä erityisesti tasa-arvokysymysten ja naisten roolin sisällyttämistä niihin.*
- *pienimuotoista biopolttoaineiden tuotantoa paikallisten markkinoiden tarpeeseen alueilla, joissa se ei vähennä tai vaaranna ruuantuotantoa sekä maataloustuotannon sivu- ja jätevirtojen hyödyntämistä energian tuotannossa*

3.2 Yhteistyömaat ja organisaatiot

Suomen tärkeimmät yhteistyömaat maatalouden ja ruokaturvan kehittämisen aloilla ovat Suomen pitkäaikaiset kumppanimaat Etiopia, Kenia, Mosambik, Nepal, Nicaragua, Sambia, Tansania ja Vietnam. Alueellista yhteistyötä suuntautuu myös muualle, kuten konflikteista toipuviin maihin ja alueisiin. Monenkeskisen yhteistyön tärkeimmät kanavat maatalous- ja ruokaturvasektorilla ovat FAO, IFAD, WFP ja CGIAR-ryhmään kuuluvat tutkimuslaitokset sekä kansainväliset rahoituslaitokset.

EU:n kehitysyhteistyön maatalous- ja ruokaturva-asioissa Suomi painottaa politiikkojen johdonmukaisuutta ja jäsenmaiden toimenpiteiden koordinaatiota. Maatasolla harmonisaatio ja koordinointi avunantajien kesken on välttämätöntä yhteistyömaan hallintokuorman keventämiseksi ja yhteistyön tuloksellisuuden parantamiseksi. **Transatlanttinen kestävä kehityksen kumppanuus** luo mahdollisuuksia maailman suurimpien avunantajien EU:n ja USA:n entistä tiiviimmälle yhteistyölle ruokaturva-asioissa. Maatasolla Suomi osallistuu kumppanuuden puitteissa maatalouden ja ruokaturvan kokonaisvaltaisten kehittämissuunnitelmien laatimiseen. Globaalilla tasolla Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisen yhteistyön ja koordinaation kehittämiseen.

Tärkeitä suuntaviivoja Afrikan maiden kanssa tehtävälle yhteistyölle antaa Afrikan unionin oma maatalouden kehittämisohjelma CAADP (Comprehensive Africa Agriculture Development Programme). Kansainväliset ympäristösopimukset, kuten biodiversiteetti- ja aavikoitumissopimus, linjaavat omalta osaltaan myös ruokaturvaan tähtäävää työtä.

Osa Maailmanpankille ja Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan

kehityspankeille myönnettyistä varoista kohdentuu maatalouden ja ruokaturvan kehittämiseen sekä suoraan että monien teema- ja sektorikohtaisten järjestelyjen kautta (esim. ilmastonmuutos, energia, kauppaa tukeva kehitysyhteistyö, tietoyhteiskunta, sukupuolten välinen tasa-arvo ja sosiaaliturva). Lisäksi ruokaturvaan ja kehitysyhteistyöhön yleisesti liittyvät kysymykset ovat vahvistumassa OECD:n maatalouspoliittisessa työskentelyssä.

Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi tukee:

- *politiikkatasolla maatalous- ja ruokaturva-asioiden nostamista keskeiselle sijalle kansainvälisten organisaatioiden työssä sekä toteutustasolla järjestöjen keskittymistä oman mandaattinsa mukaisesti lisäarvon tuottamiseen*
- *maaseutukehitykseen liittyvien ympäristösopimusten toteutusta (ilmasto, biodiversiteetti ja aavikoituminen) ja korostaa sopimustavoitteiden synergiaa toimien suunnittelussa ja toteutuksessa.*
- *strategisten kumppanuuksien kautta tutkimus- ja hanketoimintaa erityisesti koskien ilmastonmuutosta, maanhallintaa ja maatalouden tuottavuutta.*
- *maiden omia kehitysohjelmia ja erityisesti Afrikan maiden omaa maatalouden kehittämisohjelmaa CAADPia (Comprehensive Africa Agriculture Development Programme)*

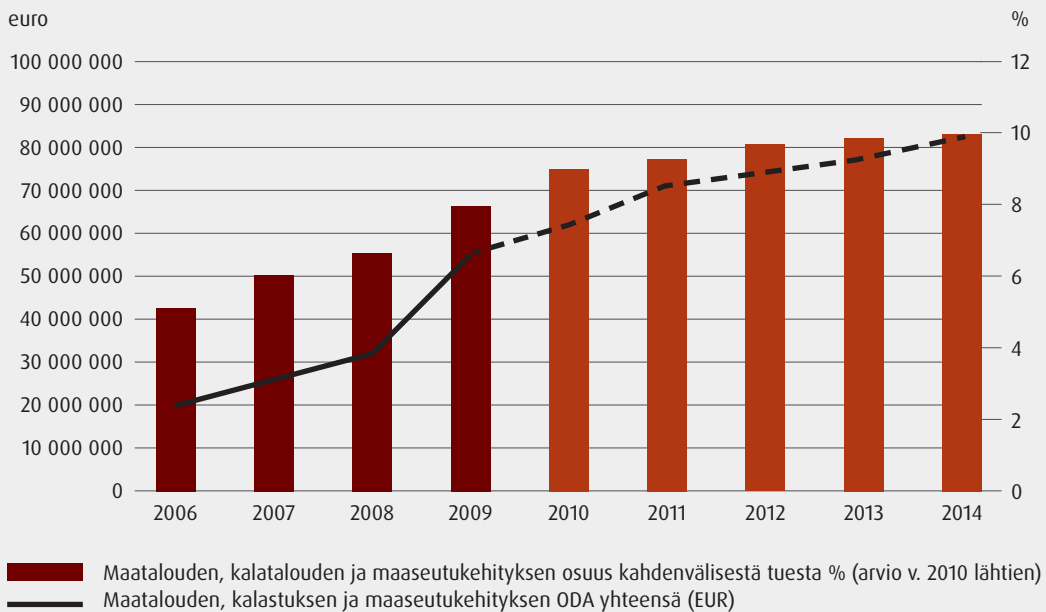
Liite 1

Tämän hetkinen monenkeskinen yhteistyö maataloussektorilla. Taulukossa on listattuna keskeiset käynnissä olevat yhteistyön muodot.

FAO	Tuki maatalouden liittämiseksi osaksi ilmastonmuutoksen torjuntaa Tuki maarekisteriohjelmiston kehittämiselle ja pilotoinnille
IFAD	Tuki kumppanuusohjelmalle
WFP	Yleisavustus Maailman elintarvikeohjelmalle
Asian kehityspankkiryhmä	Tuki Kambodzhan köyhyyden vähentämisen- ja pienviljelyn kehittämisohjelmalle Tuki Kambodzhan kestävä kehityksen ja köyhyyden vähentämishankkeelle
Afrikan kehityspankkiryhmä	Tuki pienimuotoisten kastelujärjestelmien kehittämiseen Sambiassa
CGIAR tutkimuslaitosverkosto	Tuki CGIAR -tutkimuslaitoksille: ICRAF, IFPRI, ILRI, CIFOR
WB, EU, jälleenrakentamisrahastot, budjettituki, eri YK-järjestöt	Osa monenvälisten järjestöjen kautta annettavasta yleistuesta ohjautuu maatalouden ja ruokaturvan kehittämiseen järjestöjen painopisteiden mukaan.

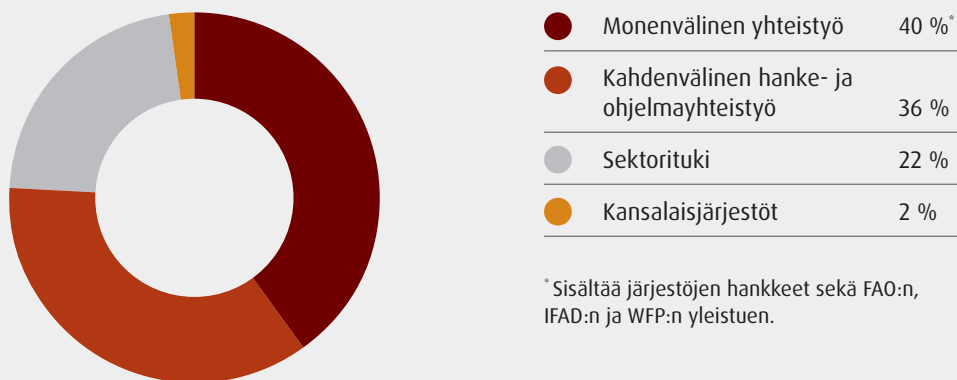
Toimintasuunnitelma maatalouden, ruokaturvan ja maaseutukehityksen kehitysyhteistyölle 2010–2014*

Arvio kahdenvälisestä maatalouden, ruokaturvan ja maaseudun kehitykseen 2006–2014*

* Luvut eivät sisällä monenvälisten järjestöjen (kehitysrahoituslaitokset, EU, jälleenrakentamisrahastot, budjettituki) kautta annettavaa yleistukea, josta kohdistuu maatalouden ja ruokaturvan kehittämiseen järjestöjen omien painopisteiden mukaan.

Toimintasuunnitelman (2010–2014) jakautuminen eri instrumenttien välillä

Maataloussektorin alueet ja teemat

Nicaragua

- Maaseutukehityksen sektoriohjelma
- Maaseudun kehityshanke
- Kauppaa ja kehitystä edistävä maaseudun kehityshanke
- Koulutusohjelma maatalousbioteknologian ja bioturvallisuuden alalla

Sambia

- Maatalouden ja maaseutukehityksen hanke
- Pienimuotoisten kastelujärjestelmien kehittäminen (AfDB-yhteistyö)
- Tuki viljelijäliitolle

Kenia

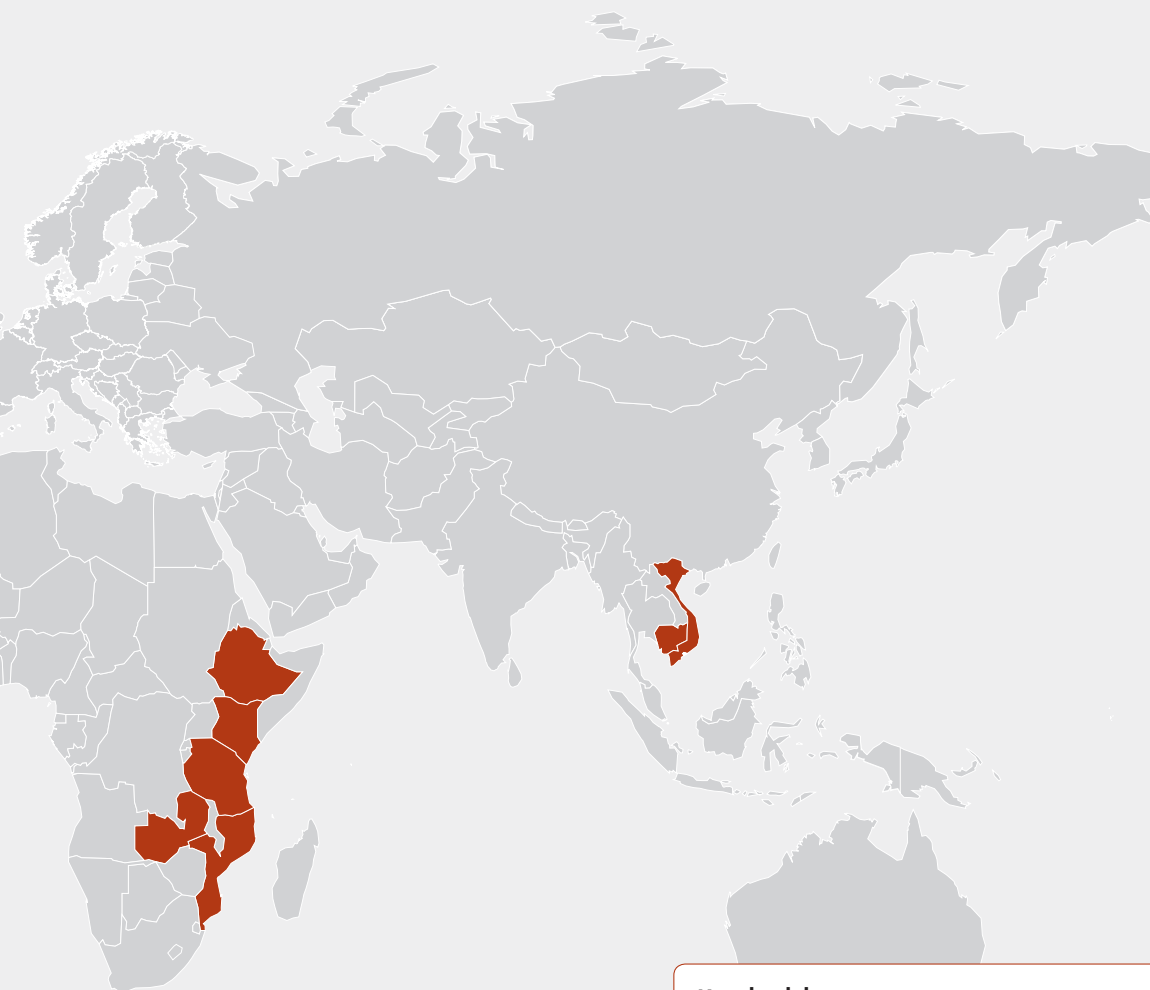
- Länsi-Kenian maaseudun kehityshanke alkamassa

Tansania

- Maaseudun kehityshanke

Mosambik

- Maaseutukehityksen sektoriohjelma
- Maaseudun kehityshanke

Etiopia

- Maaseudun kehityshanke suunnitteilla

Vietnam

- Köyhyyden vähentämisen alueellinen sektoriohjelma, joka rahoittaa mm. kuntien maanviljelyn ja muiden elinkeinojen tuottavuuden kehittämistä

Kambodzha

- Köyhyyden vähentäminen ja pienviljelyn kehittäminen (ADB-yhteistyö)
- Kestävä kehitys ja köyhyyden vähentäminen sekä teknologian käytön pilotointi (ADB-yhteistyö)
- Nykyaikaisen monikäyttöisen maarekisterin kehittäminen

Alueellinen ruokaturvahanke Itä- ja Länsi-Afrikassa

Lyhenteet

CAADP	Comprehensive Africa Agriculture Development Programme, Afrikan maatalouden kokonaisvaltainen kehittämisohjelma
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research, Kansainvälisen maataloustutkimuksen neuvonantajaryhmä
CIFOR	Center for International Forestry Research
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations, YK:n maatalous- ja elintarvikejärjestö
ICRAF	World Agroforestry Centre
IFAD	International Fund for Agricultural Development, Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto
IFPRI	International Food Policy Research Institute
IKI	Instituutioiden välisen yhteistyön instrumentti
ILO	International Labour Organization, Kansainvälinen työjärjestö
ILRI	International Livestock Research Institute
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö
UNDP	United Nations Development Programme, YK:n kehitysohjelma
UNICEF	United Nations Children's Fund, YK:n lastenrahasto
WFP	United Nations World Food Programme, Maailman elintarvikeohjelma
WHO	World Health Organization, Maailman terveysjärjestö
YK	Yhdistyneet Kansakunnat

Valokuvat: Outi Einola-Head, Kaisu-Leena Rajala ja Kari Rissa
Ulkoasu: Innocorp Oy • Paino: Erweko Painotuote Oy, 2010

Painotuote
441 032

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Kehitysviestintä

PL 456
00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin: (09) 1605 6370
Telefax: (09) 1605 6375
Vaihde: (09) 16005

Internet: formin.finland.fi/kehityspolitiikka ja global.finland.fi
Sähköposti: keoinfo@formin.fi